

JÕULUAJA TEINE PÜHAPÄEV AD 2026

Rm 12:1–5 (1Sm 3:1–10; Jh 10:22–30)

1 Nüüd, vennad, kutsun ma teid üles Jumala suure halastuse pärast tooma oma ihud Jumalale elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks; see olgu teie mõistlik jumalateenistus.

2 Ja ärge muganduge praeguse ajaga, vaid muutuge meelega uuendamise teel, et te katsuksite läbi, mis on Jumala tahtmine, mis on hea ja meelepärane ja täiuslik.

3 Sest selle armu tõttu, mis mulle on antud, ütlen ma igaühele teie seast, et ta ei mõtleks üleolevalt selle kohta, mida tuleb mõelda, vaid mõtleks nõnda, et saaks arukaks sedamööda, kuidas Jumal igaühele usu mõõdu on jaganud.

4 Sest otsekui meil on ühes ihus palju liikmeid, aga kõigil liikmeil ei ole sama tegevus,

5 nõnda oleme meie paljud üks ihu Kristuses, üksikult aga üksteise liikmed.

Ma ärgitan nüüd teid, vennad, Jumala südamliku halastuse läbi, andma oma ihud elavaks, pühaks, meelepäraseks ohvriks Jumalale – oma mõistuspärase jumalateenistuseks. Ja ärge muganduge sellesinase ajastuga, vaid muutuge oma meelega uuendamise läbi, et katsuda läbi, mis on Jumala hea ja meelepärane ja täiuslik tahtmine. Ma ütlen ju mulle antud armu läbi igale teie hulgas olijale, ärgu ta mõtelgu endast rohkem kui ta peab mõtlema, vaid mõtelgu selgelt, nagu Jumal on igaühele usu mõõdu jaganud. Sest just nagu meil on ühes ihus palju liikmeid, kõigil liikmeil ei ole aga sama ülesanne, nii oleme meie, paljud, üks ihu Kristuses, üksikuna aga üksteise liikmed.

Sissejuhatus

Apostel Pauluse Kiri roomlastele on kirjutatud¹ ilmselt aastal 56 (või selle paiku) Kreekas, tõenäoliselt Korintoses, mis oli Pauluse Kreeka-misjoni keskuseks. Tegemist oli apostli kolmanda misjonireisiga, mille käigus ta kogus muuhulgas annetusi Jeruusalemma koguduse tarvis (vt nt Rm 15:25jj). Pauluse plaan oli pärast annetuste kohaletoomet reisida Hispaaniasse, külastades teel ka Roomat (Rm 15:24.28). Kiri roomlastele näitab, et kristlus oli selle kirjutamise ajaks juba Rooma jõudnud – millal, selle kohta andmed puuduvad, kuna kõnealune kiri ongi varaseim säilinud tunnistus kristliku koguduse olemasolust Roomas.

Traditsiooniliselt nähakse Rooma kirjas Pauluse õpetuse või kuulutuse kokkuvõtlikku esitlust, end seejuures tuleb märkida, et tegemist ei ole kõikehõlmava ülevaatega, kuna mitmed teistes kirjades käsitletud olulised teemad puuduvad kas täielikult või on antud edasi väga lühidalt. Paulus kirjutab roomlastele nii enda kui oma kirja esmaste adressaatide seisukohalt olulisimast.

¹ Rooma kirja otseseks kirjapanijaks ei olnud mitte Paulus ise, vaid Tertius, kellele Paulus oma sõnumi dikteeris (Rm 16:22).

Talle endale oli tähtis tutvustada Rooma kristlastele iseennast ja oma õpetust ning valmistada ette pinnast edasisele kuulutustööle. Paulus isegi otsekui vabandab Rooma kristlaste ees, ja seda kahel põhjusel: esiteks seetõttu, et ta ei ole juba varem nende juurde jõudnud, ei isiklikult ega kirjasõna kaudu (Rm 1:9–15), teiseks aga seetõttu, et neile kirjutamine ja plaanitav nende juurde tulemine näib olevat vastuolus tema põhimõttega «mitte kuulutada evangeeliumi seal, kus Kristust juba on nimetatud», et mitte ehitada «teiste poolt pandud alusele» (Rm 15:20).

Paulus ei taha näida pealetükkivana, pigem kutsub ta üles üksteise vastastikusele uss kinnitamisele: «Ma ju igatsen teid näha, et ma võiksin teile jagada mõnda vaimulikku andi teie kinnituseks, see aga tähendab: teie keskel leida üheskoos julgustust mõlemapoolse usu, teie ja minu oma varal.» (Rm 1:11j)

Kiri näitab, et apostlile olid teada ka Rooma koguduse probleemid, võib-olla isegi teatav lõhestatus, tõenäoliselt juutidest ja endistest paganatest kristlaste vahel. Seepärast näitab ta juba kirja alguses, et Jumala ees ei ole süüdi mitte ainult paganad, vaid ka juudid – isegi rohkem kui esimesed, kuna neile on antud Seadus ja nad on õppinud tundma Jumala tahtmist, ent siiski selle vastu eksinud. Vastukaaluks kutsub Paulus endistest paganatest kristlasi arvestama juutidega, kellele võib saada komistuskiviks endiste paganate suhteline vabameelsus mõningate kommete või kvaasireligioossete tavade puhul (vt Rm 14 arutelu söömise üle).

Kirja keskosa moodustavad kolm peatükki (Rm 9–11) käsitlevad põhjalikult Iisraeli ja kristliku koguduse vahekorda, kusjuures siin tuleb teravalt esile valu, millega Paulus vaatab oma rahvus- ja endiste usukaaslaste peale: «Ma räägin tõtt Kristuses, ma ei valeta, minu kaastunnistaja on mu südametunnistus Pühas Vaimus, et mul on suur kurbus ja südamel lakkamatu valu, sest ma sooviksin pigem ise olla neetud ja Kristusest lahutatud oma vendade heaks, kes on mu veresugulased, kes on iisraellased, kelle päralt on lapseõigus ja kirkus ja lepingud ja seadustik ja jumalateenistus ja töötused, kelle päralt on esiisad ja kelle seast Kristus on ihu poolest.» (Rm 9:1–5)

Pauluse vastus küsimusele, miks Iisrael on Kristuse tagasi lükanud ja kas Jumal on seepärast oma rahva hüljanud, on, et selle kõige tõelist põhjust teab üksnes Jumal, kelle nõuandjaks inimene ei peaks kippuma, ent selleski on varjul rõõmusõnum, kuna see annab paganaile võimaluse kuulda evangeeliumi ja saada päästetud, ning küllap Jumal kord pöörab taas ka Iisraeli südame ja saatuse.

Rooma kirja ülesehitus on üldjoontes järgmine:

1:1–17	sissejuhatus, tervitus, Kristuse evangeeliumi sõnastamine kirja peateemana;
1:18–2:20	Jumala õigus ja inimeste süü;
2:21–7:25	õigeksmõistmine usu läbi, lunastus ja lepitus Kristuses;
8:1–39	elu Kristuses ja Tema Vaimus;

- 9:1–11:36** Iisrael ja paganad;
12:1–15:13 lunastatute uus elu Kristuses;
15:14–16:27 kokkuvõte, lõpusõnad, tervitused, lõpuülistus.

Kiri roomlastele ei ole Pauluse esimene kiri, kuid on oma kaalukuse tõttu paigutatud tema kirjade hulgas alati esimesele kohale. Rooma kirja keskse sõnumi võib võtta kokku sõnadega: «Sest Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada.» (Rm 11:32)

Keelelisi märkuseid

Vennad – ἀδελφοί – sõna ἀδελφός – «vend» – koosneb eitavast eesliitest α ja sõnast δελφός – «[ema-] üsa» –, tähistades nõnda eeskätt neid, kes on sama ema lapsed, ning ülekantult väga lähedasi inimesi.

Kutsun...üles – παρακαλῶ – sõna παρακαλέω tähendab «manitsema», «noomima», «julgestama», «lohutama», «trööstima», «tungivalt paluma», «anuma», «vannutama», «ärgitama», «innustama».

Suure halastuse – τῶν οἰκτιρῶν – οἰκτιρμός tähistab kaastunnet ja halastust. Siinne mitmuse vorm on tavapärane ka Vanas Testamendis (רַחֲמִים), rõhutades halastuse suurust ja südamlikkust (vanemates eesti tõlgetes ongi «südamliku halastuse»).

Ihud – τὰ σώματα – sõna σῶμα tähistab nii füüsilist ihu kui inimesiku tervikut, aga ka midagi reaalselt olemas olevat vastandina näilisele.

Pühaks – ἁγίαν – sõna ἅγιος tähendab «püha», «auväärne», «aukartustäratav» ning tähistab ka jumalateenistuseks otstarbeks eristatut (nii inimesi, esemeid kui kohti).

Ohvriks – θυσίαν – sõna θυσία – «ohver» – tuleneb verbistθύω – «tapma».

Mõistlik – λογικὴν – sõna λογικός tuleneb sõnast λόγος – «sõna», «kõne», «mõiste», ka «arusaam», «arvestus», «mõtisklus», «läbi- (või järele-) mõtlemine» – ning tähistab eeskätt seda, mis on mõistuspärane, terve mõistusega kooskõlas. Uues Testamendis kasutatakse seda sõna veel vaid 1Pt 2:2, kus selle vasteks on viimastes eestikeelsetes tõlgetes «vaimulik», 1739. aasta Piiblis aga «Jummala sanna».²

Jumalateenistus – τὴν...λατρείαν – sõna λατρεία tähistab eeskätt tasu eest osutatavat teenust, usulises kontekstis ka jumalateenistust või templeteenistust.

² Paulus peab seda sõna kasutades ilmselt silmas sedasama, mille kohta Jeesus ütleb, et «tõelised kummardajad kummardavad Isa vaimus ja tões» (Jh 4:23) – vastupidiselt neile, kes «on oma arvamustega jooksnud tühja», kelle «mõistmatu süda on jäänud pimedaks» ning kes, «väites endid targad olevat, on...läinud rumalaks ja on kadumatu Jumala kirkuse vahetanud kaduva inimese ja lindude ja neljajalgsete ja roomajate kujutistega», nii et nad «on Jumala tõe vahetanud vale vastu ning austanud ja teeninud loodut Looja asemel» (Rm 1:21jj).

Ärge muganduge – μή συσχηματίζεσθε – sõna συσχηματίζω koosneb kaasaütlevast eessõnast σύν ja sõnast σχῆμα – «komme», «hoiak», «eluviis».

Ajaga – τῷ αἰῶνι – sõna αἰών tähistab eeskätt lõputust, igavikku, aga seda võidakse kasutada ka teatud ajastu, eeskätt pikema, inimlikult isegi tajumatult pika ajavahemiku kohta.³

Muutuge – μεταμορφοῦσθε – sõna μεταμορφόω tähistab eeskätt välise kuju (vormi) muutumist.⁴ Originaalis on see sõna passiivses tegumoes.

Meele – τοῦ νοός – sõna νοῦς tähendab «meel», «mõistus», «arusaamine».

Uuendamise – τῇ ἀνακαινώσει – sõna ἀνακαίνωσις tähendab «taastamine», «[täiesti] uueks tegemine».

Et te katsuksite läbi – εἰς τὸ δοκιμάζειν – sõna δοκιμάζω tähendab «läbi katsuma», «järele katsuma», «järgi proovima», «tundma õppima».

Arm – τῆς χάριτος – sõna χάρις tähendab «arm», «armuand», «armukingitus», «heldus», «heameel», «kiindumus», ka «tänu».

Et saaks arukaks – εἰς τὸ σωφρονεῖν – sõna σωφρονέω tähendab «selgemõistuslik olema», «arukas olema», «mõistuse juures olema», ka «ennast valitsema / vaos hoidma».

Usu – πίστεως – sõna πίστις – «usk», «usaldus», «veendumus», ka «usaldusväärsus» – tuleneb verbist πείθω – «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».

Mõõdu – sõna μέτρον tähendab «mõõt», «kindlaksmääratud osa».

On jaganud – ἐμέρισεν – sõna μερίζω tähendab nii «[osadeks] jagama» kui ka «[laiali] jagama», samuti «[kellelegi midagi] osaks arvama».

Tegevus – πράξιν – sõna πράξις – «tegu», «tegemine», «teguviis», «tegutsemisviis» – tuleneb verbist πράσσω, mis tähistab eeskätt millegi regulaarset tegemist, millegagi tegelemist, millegi harrastamist või teostamist.⁵ Siin võiks tõlkida ka «funktsioon» või «ülesanne».

Kristuses – ἐν Χριστῷ – sõna Χριστός tuleneb verbist χρίω – «võidma», «salvima» – ja tähendab sedasama, mida heebrea מָשִׁיחַ – «Messias», «Võitu».

³ Vrd «eoon» – geoloogilise ajaarvamise suurim ühik (arhaikum, proterosoikum, fanerosoikum).

⁴ Samas tähistab sellest tuletatud võõrsõna «metamorfoos» eeskätt olemuslikku muutust.

⁵ Eesti õigekeelsussõnaraamatu järgi on praksis «(vabakutselise erialane) tegevus».

Sisuline analüüs

Kaheteistkümnnes peatükk juhatab sisse Rooma kirja lõpuosa, mis kõneleb lunastatute uuest elust Kristuses. Iseäranis selles ja järgnevas peatükis pöörab apostel rohkesti tähelepanu kristlaste solidaarsusele ühe ihu liikmetena ning siirale, teenivale, omakasupüüdmatule ja alandlikule teenimisele, milleks Jumal neid oma armu ja halastuse läbi kutsub ja valmistab.

Esimese asjana on oluline meeles pidada, et nii õigeksmõistmine kui uus elu tulevad Jumala käest, Tema armu ja halastuse läbi – püha ja Jumalale meelepärane elu, milleks Paulus järgnevalt üles kutsub, ei ole mitte Jumalalt armu saamise ega õigeksmõistmise eelduseks, vaid see on Jumala halastuse ja armu tulemus ning loogiline järeldus.

Apostel alustab kõnealust osa oma kirjast nõnda: «Nüüd, vennad, kutsun ma teid üles Jumala suure halastuse pärast tooma oma ihud Jumalale elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks; see olgu teie mõistlik jumalateenistus. Ja ärge muganduge praeguse ajaga, vaid muutuge meele uuendamise teel, et te katsuksite läbi, mis on Jumala tahtmine, mis on hea ja meelepärane ja täiuslik.» (Rm 12:1j)

Kõik rajaneb Jumala halastusel – nii Pauluse julgustus kui see, et kristlastel on üldse võimalik ennast elava, püha ja meelepärase ohvriannina Jumalale üle anda: «Ta ju ütleb Moosesele: «Ma halastan, kellele ma halastan, ja heidan armu, kellele ma heidan armu.» Nõnda siis ei sõltu see inimese tahtest ega pingutusest, vaid Jumalast, kes halastab. Sest Jumal on kõik inimesed kinni pannud sõnakuulmatuse alla, et kõikide peale halastada.» (Rm 9:15j; 11:32)

Jumala arm ja halastus nõuavad inimese vastust, enda üleandmist Jumalale, Talle elavaks, pühaks ja meelepäraseks ohvriks saamist. Siin tasub tähele panna väljendi «elav ohver» paradoksaalsust: elusolendi ohverdamine tähendab tavaliselt selle surmamist. Kristlased elavad Kristuse ennastandvast ohvrist – Tema on surnud nende eest, kes olid enne usule tulemist ja Temas õigeks saamist jumalakartmatud (Rm 5:6) ja patu tõttu surnud (Rm 8:10). Selle ühe surma läbi on paljudele «saanud ülirohkeks Jumala arm» (Rm 5:15), nii et ei ole «enam mingit hukkamõistu neile, kes on Kristuses Jeesuses» (Rm 8:1). Nagu surm ei valitse enam Kristuse üle (Rm 6:14), nii ei valitse ta enam ka nende üle, kes on koos Kristusega surnud ja üles äratatud (Rm 6:8) ning «hakkavad valitsema kuningana elus selle ühe – Jeesuse Kristuse – kaudu» (Rm 5:17).

Enda Jumalale ohvriks toomisest (παράσῃσαι) kõneldes kasutab Paulus sama sõna, mida eelnevalt kuuendas peatükis seoses ristimise ja sellest võrsuva uue eluga: «Ärge ka loovutage (παριστάνετε) oma ihuliikmeid ülekohtu relviks patule, vaid loovutage (παράσῃσατε) end Jumalale nagu need, kes on saanud surnuist elavaks, ja oma

ihuliikmed õiguse relviks Jumalale. Eks te tea, et kelle kuulekusse teie end loovutate (παριστάνετε) orjaks, kelle sõna te kuulate, selle orjad te olete – olgu patu orjad surmaks või kuulekuse orjad õiguseks! Ma räägin inimlikul kombel teie loomuse nõtruse pärast. Sest nii nagu te oma liikmed andsite (παρεστήσατε) orjaks rüvedusele ja ülekohtule, et teha ülekohtu, nõnda andke (παράσχησατε) nüüd oma liikmed õiguse teenritena pühitsuse jaoks.» (Rm 6:13.16.19)

Niisiis peavad ristitud ennast mitte ainult vaimu poolest, vaid täielikult, ihu ja hingega Jumalale üle andma, Tema omaks, Tema orjaks, lausa ohvrianniks saama. See ongi meie elav ohver: lunastatute uus elu – tõeline elu – Kristuses: «Kui aga Kristus on teie sees, siis on ihu küll patu tõttu surnud, aga Vaim on õiguse tõttu elu. Kui nüüd teis elab selle Vaim, kes Jeesuse surnuist üles äratas, siis see, kes Kristuse surnuist üles äratas, teeb ka teie surelikud ihud elavaks oma Vaimu läbi, kes teis elab. Niisiis, vennad, et me oleme küll võlglast, kuid mitte oma loomusele, et peaksime loomuse järgi elama. Sest kui te oma loomuse järgi elate, siis te surete; kui te aga Vaimu abil ihu teod suretate, siis te elate.» (Rm 8:10j.12j)

Lisaks sellele, et ohver, mille Kristuses lunastatud ennast Jumalale üle andes toovad, peab olema elav, peab see olema ka püha, s.t eraldatud üksnes Jumalale. Küllap seda võib väljendada suurima käsu sõnadega: «Kuule, Iisrael! Issand, meie Jumal Issand, on ainus. Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest!» (5Ms 6:4j) Ainult selline ohver saabki olla Jumalale meelepärane: «Mina olen Issand, sinu Jumal, kes sind tõi välja Egiptusemaalt, orjusekojast. Sul ei tohi olla muid jumalaid minu palge kõrval! Sa ei tohi enesele teha kuju ega mingisugust pilti sellest, mis on ülal taevas, ega sellest, mis on all maa peal, ega sellest, mis on maa all vees! Sa ei tohi neid kummardada ega neid teenida, sest mina, Issand, sinu Jumal, olen püha vihaga Jumal, kes vanemate süü nuhtleb laste kätte kolmanda ja neljanda põlveni neile, kes mind vihkavad, aga kes heldust osutab tuhandeile neile, kes mind armastavad ja mu käske peavad!» (2Ms 20:2–6)

Nagu ütleb Jeesus ise, on need, kes Temasse usuvad, kutsutud kummardama Jumalat «vaimus ja tões» (Jh 4:24). Ilmselt just seda peab silmas ka Paulus, kui ta kõneleb lunastatute «mõistlikust jumalateenistusest». Sõna λατρεία, mida Paulus siin tarvitab, on *Septuaginta*s üsna haruldane: seda kasutatakse paasapäha (2Ms 12:25j) ja hapnemata leibade päha (2Ms 13:5) pidamisest rääkides ning kahel korral üleüldiselt Iisraeli ohvri- ja templiteenistuse kohta (Jos 22:27 ja 1Aj 18:13). Siit on raske teha muud järeldust selle sõna tähenduse kohta kui see, et seda tarvitatakse eranditult Jumala austamisest ja kummardamisest kõneldes.

Rooma kirja konteksti silmas pidades võib teha aga üsna selgeid järeldusi selle kohta, mis on see «mõistlik jumalateenistus» (λογικὴ λατρεία), milleks Paulus oma lugejaid üles kutsub: see on õige, tõeline, mõistusega kooskõlas olev jumalateenistus, mis

vastandub kirja alguses kirjeldatud paganate sõgedale ebajumalateenistusele: «[Jumala] nähtamatu olemus, Tema jäädav vägi ja jumalikkus on ju maailma loomisest peale nähtav, kui mõeldakse Tema tehtule, nii et nad ei saa endid vabandada, sest et Jumalat tundes nad ei ole ülistanud ega tänanud Teda kui Jumalat, vaid on oma arvamustega jooksnud tühja ning nende mõistmatu süda on jäänud pimedaks. Väites endid targad olevat, on nad läinud rumalaks ja on kadumatu Jumala kirkuse vahetanud kaduva inimese ja lindude ja neljajalgsete ja roomajate kujutistega. Nad on Jumala tõe vahetanud vale vastu ning austanud ja teeninud loodut Looja asemel.» (Rm 1:20–23.25)

Taolise sõgeda, mõistusevastase ebajumalateenistuse vältimatuks tagajärjeks on täielik kõlbeline laostumine: «Ja nii nagu nad ei ole hoolinud Jumala tunnetusest, nõnda on Jumal nad andnud kõlbmatu mõtteviisi kätte, tegema seda, mis on väär; nad on tulvil igasugust ülekohut, kurjust, ahnust ja tighedust, täis kadedust, tapmist, riidu, kavalust, kiuslikkust, nad on keelekandjad, laimajad, Jumala vihkajad, julmurid, ülbed, kelkijad, halva peale leidlikud, vanematele sõnakuulmatud, mõistmatud, truudusetud, leppimatud, halastamatud, kes küll teavad Jumala käsku – et need, kes selliseid asju teevad, on surma väärt –, kuid ei tee seda mitte üksnes ise, vaid tunnevad head meelt neist, kes nii teevad.» (Rm 1:28–32)

See tähendab, et lunastatute mõistlik jumalateenistus peab olema vastupidine, võrsudes enda täielikust pühendamisest Jumalale, kogu ihu ja hingega, mitte ainult väliselt, vaid ka seesmiselt; samas mitte ainult «vaimus», vaid ka ihulikult, s.t kogu oma eluga. See pühendumine, inimese vastus Jumala armule ja halastusele, algab sellest, et ta ei mugandu praeguse ajaga, vaid muutub meele uuendamise teel, katsudes läbi, mis on Jumala tahtmine, hea, meelepärane ja täiuslik (Rm 12:2). Seejuures ei tohi unustada, et tõeliselt täiuslik, hea ja Jumalale meelepärane saab olla ainult see, kes on Kristuses, kes on meid «armastanud ja on iseenese loovutanud meie eest anniks ja ohvriks, magusaks lõhnaks Jumalale» (Ef 5:2). See tähendab, et tõeliselt «mõistlik jumalateenistus» – λογική λατρεία – saab olla üksnes selline jumalateenistus, mille keskmeks on λόγος – Jumala lihakssaanud Sõna (Jh 1:1.14).

Need, kes on Kristuses uueks saanud ja elavad Kristuses, ei tohi muganduda «praeguse ajastuga», vaid peavad muutuma «meele uuendamise teel» (Rm 12:2). Esimene neist verbidest – «ärge muganduge» –, on originaalis kas passiivi või meediumi tegumoes, teine – «muutuge» – aga passiivis. Viimane tähendab, et meie muutumine on [eeskätt] Jumala tegu – aga see ei tähenda, ei meil endil pole selles mingit osa. Mugandumise puhul on meie osa kahtlemata suurem, aga ka selle juures ei tohi me lasta ennast petta arvamusel, nagu suudaksime kõike, mis meiega toimub, lõpuni kontrollida (annad vanakurjale või ajavaimule kasvõi väikse sõrme – varsti on kogu käsi läinud). Patu vastu võideldes tuleb olla valmis kuni vereni vastu pidama (Hb 12:4) ning ka jumalakartuses on vaja ennast harjutada⁶ (1Tm 4:7).

⁶ Originaalis 1Tm 4:7 kasutatud sõna γυμνάζω vasteks sobiks õigupoolest «treenima».

Meie muutumine toimub «meele uuendamise teel» – Jumala halastuse ja armu läbi uuendatud meel vastandub Rooma kirja esimeses peatükis kirjeldatud sõgedale meelele ning oskab teha vahet sellel, mis on Jumalale meelepärane ja mis mitte. Seejuures ei tohi aga arvata, nagu oleks Jumala tahtmise äratundmine midagi enesestmõistetavat, näiteks ristimisega iseenesest kaasnevat – ei, see, mis on Jumala tahtmine, tuleb läbi katsuda, ning sellest, mis läbikatsumise käigus on ära tuntud, tuleb kinni hoida ja juhinduda.

Mõned peatükid eespool kirjeldab Paulus elavalt seda, milline vastuolu valitseb patust nõrgestatud inimeses selle vahel, mida ta Kristuses uuesti sündinuna ja Jumala Seaduse poolt õpetatuna mõistab ja tahab, ning selle vahel, mida ta tegelikult suudab: «Tahet mul on, aga head teha ma ei suuda. Sest head, mida ma tahan, ma ei tee, vaid paha, mida ma ei taha, ma teen. Kui ma aga teen seda, mida ma ei taha, siis ei tee seda enam mina, vaid patt, mis elab minus. Niisiis, tahtes teha head, leian seaduse, et mul on kalduvus teha kurja. Sisemise inimese poolest ma rõõmustan Jumala Seaduse üle, oma liikmetes näen aga teist seadust, mis sõdib vastu minu mõistuse seadusele ja aheldab mind patu seadusega, mis on mu liikmetes.» (Rm 7:18–23)

Jumala tahte leiab inimene Jumala sõnast, eeskätt Seadusest, mis küll ei suuda kedagi õigeks teha, vaid millest tuleb patutundmine (Rm 3:20), ent mis siiski on «püha, õige ja hea» (Rm 7:12) ning mida Paulus kindlasti ei taha tühistada (Rm 3:31).

Hea kokkuvõtte sellest, milline on Seaduse roll Kristuses lunastatute uues elus, leiame *Solida declaratio* kuuendast peatükist: «Seadus ütleb ju küll, et see on Jumala tahe ja käsk, et meil tuleb käia uues elus, aga ta ei anna selleks jõudu ega võimeid, et me saaksime sellega alustada ja midagi teha, vaid see on Püha Vaim, keda ei anta ja võeta vastu mitte Seaduse, vaid evangeeliumi kuulutuse läbi, Galaatlastele 3, kes meie südame uueks teeb. Ja seejärel vajab Püha Vaim Seadust selleks, et selle abil uuestisündinuid õpetada ja neile Kümne käsu põhjal näidata ning juhatada, mis on «Jumala tahtmine», Roomlastele 12, milliseid häid tegusid me peame tegema, mille «Jumal on juba enne meile seadnud», Efeslastele 2. Ta kutsub üles headele tegudele, aga kui inimesed on lihaliku loomuse pärast laisad, hoolimatud ja kangekaelsed, karistab ta neid Seaduse läbi. Ühesõnaga, ta peab korraga mõlemat ametit, ta «surmab ja teeb elavaks, viib alla hauda ja toob jälle üles», ja tema amet ei ole ainult lohutamine, vaid ka karistamine, nagu on kirjutatud: Kui tuleb Püha Vaim, «siis ta toob maailmale (sealhulgas ka vanale Adamale) selguse patu kohta ja õiguse kohta ja kohtu kohta». Patt on aga kõik, mis on vastuolus Jumala Seadusega. Püha Paulus ütleb: «Kogu Pühakiri on Jumala sisendatud ja kasulik õpetamiseks, noomimiseks jne», noomimine on aga Seaduse eriomane ülesanne. Seepärast, nii sageli kui usklikud vääratavad, karistab Jumala Vaim neid Seaduse põhjal, see Vaim aga ka julgustab ning lohutab neid püha evangeeliumi kuulutuses. Niisiis selleks, et vältida nii palju kui võimalik igasugust väärarusaamist ja selgitada ning arvestada Seaduse ja Vaimu tegude erinevust, tuleb, rääkides headest tegudest, mis on kooskõlas Jumala Seadusega (sest vastasel juhul need ei olekski head teod), eriti hoolikalt tähele panna seda, et sõna Seadus tähistab siin ainult ühte, nimelt Jumala muutumatut tahet, millest inimesed peaksid oma elus juhinduma.»

Paulus hoiatab oma lugejaid üleoleva mõtlemise, eeskätt endast liiga palju arvamise eest (millest võib võrsuda ka üleolev suhtumine teistesse, nagu tuleb esile Rooma kirja 14. ja 15. peatükis). Paulus teab, et kõik, mis tal on ja mida ta edasi annab, rajaneb Jumala armul, ja just nii peaksid endast mõtlema ka kõik teised, andes enestele aru, et nad elavad üksnes Jumala armust ja usust, mille Jumal on neile kinkinud. «Usu mõõdust» kõneldes ei pea Paulus silmas mitte seda, et Jumal oleks andnud mõnele inimesele rohkem ja mõnele vähem usku, vaid rõhk on sõnal «jagama»: usk on Jumala armu kingitus, ja just seetõttu ei ole mitte kellelgi õigust arvata endast rohkem kui teistest – ega rohkem sellest, mis ta tegelikult on.⁷

Samas ei tähenda see, nagu oleksid kõik, kes on saanud osa Jumala armust ja usu annist, ühesugused. Vastupidi, kõik on erinevad otsekui ühe ihu paljud liikmed – ning seegi tuleneb Jumala armust ja Tema armuandide rikkusest (Rm 12:6jj). Kristlaseks olemine – Kristuses olemine – puudutab iga inimest isiklikult ning kohustab igaüht oma ihu (s.t kogu oma isiku tervikut) Jumalale ohvriks tooma ning Tema tahet läbi katsudes uuenema ja uut elu elama, ent samal ajal ei tohi keegi unustada, et ta saab olla kristlane üksnes seetõttu, et ta kuulub Kristuse ihusse, ning et Kristuse ihu liikmena on tal kohustus anda oma panus kogu ihu teenistuses: «Sest otsekui meil on ühes ihus palju liikmeid, aga kõigil liikmeil ei ole sama tegevus, nõnda oleme meie paljud üks ihu Kristuses, üksikult aga üksteise liikmed.» (Rm 12:4j)

Mitte keegi ei saa olla kristlane lahus Kristusest, ja keegi ei saa olla Kristuses, olemata Tema ihu liige, s.t lahutamatult ühendatud teiste kristlastega. Iga kristlane peab tundma ära oma kutsumuse, oma armuanni, ning seda tõsiselt võttes ja sellega rahul olles oma ligimesi, eeskätt kaaskristlasi, teenima. Ka see on osa sellest, mida Paulus nimetab kristlaste mõistlikuks jumalateenistuseks: kogu meie elu keskpunktiks peab olema Jumala lihakssaanud Sõna, Kristus, kelles me oleme saanud Jumalale meelepäraseks ohvriks ning kellesse jäädes, kelle Vaimu meie sees elades, on meil võimalik Jumala hea ja meelepärane ja täiuslik tahtmine mitte ainult ära tunda, vaid ka tõeks elada.

Jutluseks

Jouluaja teise pühapäeva pühakirjalugemised juhatavad meid Issanda templisse ja kas otseselt või ülekanutult templis toimetatava jumalateenistuse juurde. EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava teise lugemisaasta Vana Testamendi lugemine (1Sm 3:1–10) seab meie silme ette ühelt poolt vanadusnõdra ja Jumalaga vahetu ühenduse kaotanud preester Eeli ning teiselt poolt noore Saamueli, kellest saab Jumala ilmutusele avanedes ning Tema sõna kuuldes ja kuulda võttes ustav Issanda prohvet. Jumal ei hülga oma rahvast, vaid äratav endale üha uusi sulaseid, isegi siis, kui Ta teab, et nemadki ei pruugi lõpuni ustavaks jääda ega neile usaldatud vastutust välja kanda.

⁷ «Sest kui keegi arvab enese midagi olevat, olemata aga midagi, see petab iseennast.» (Gl 6:3)

Teise lugemisaasta Evangeelium (Jh 10:22-30) algab ajalise viitega: «Siis tulid Jeruusalemmas templi uuendamise pühad. Oli talv.» Tegemist oli *hanuka* pühaga, millega tähistatakse Jeruusalemma templi puhastamist ja taaspühitsemist pärast selle rüvetamist paganate poolt (1Mak 4:36-59; 2Mak 10:1-8). Kuna *hanuka* on tulede- ja valgusepüha, ei pruugi evangelisti lühike märkus, et «oli talv», tähistada mitte ainult sündmuse tegevusaega, vaid ka nende vaimulikku olukorda, kes olid Jeesuse ümber. Jeesus vastandab need, kes Temasse ei usu, omadele, kes Teda kuulevad, Temasse usuvad, Talle järgnevad ning seeläbi igavese elu pärivad. Lugemine lõpeb Jeesuse kui Jumala Poja, lihaks saanud Sõna, eneseilmutusega: «Mina ja Isa oleme üks.»

Jutluse aluseks olev Epistel (Rm 12:1-5) ei kõnele otseselt templist, küll aga sellest, mis oli Vana Testamendi templiteenistusega lahutamatult seotud: ohvri toomisest. Pauluse sõnul peavad Kristuse lunastatud andma ennast elava, püha ja meelepärase ohvrina üle Jumalale, et Teda «mõistliku jumalateenistusega» teenida ning «meele uuendamise teel» muudetuna Tema hea ja täiusliku tahte järgi elada, ühtlasi meeles pidades, et kuigi kõik, milleks apostel üles kutsub, puudutab igaüht isiklikult, ei saa keegi olla kristlane üksinda, vaid ainult koos teiste kristlastega, Kristuse ihu liikmena.

Uue kalendriaasta esimene pühapäev kutsub meid vaatama nii taha- kui ettepoole, oma olukorrale Jumala ees ausat hinnangut andma ning meelearanduses Tema poole pöörduma ja Teda paluma, et Ta avaks meie kõrvad kuulma ja meie silmad nägema, nii et kogu meie elu võiks patust ja kõlvatusest puhastatuna olla Jumalale meelepärane ja mõistlik jumalateenistus ning meie ise Tema tempel, mille Tema, kes on üks oma Isaga, on oma eluasemeks võtnud.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jumal on meile oma armus kinkinud uue aasta – uue Issanda aasta. Me oleme jätkuvalt jõuluajas ja see tuletab meile meelde, et Jumal on kinkinud meile midagi uuest aastast veelgi enam: Ta on kinkinud meile oma armu täiuse. Oma Pojas on Jumal kinkinud meile iseennast. Jeesus Kristus, tõeline Jumal ja tõeline inimene, Jumala lihakssaanud Sõna, on võtnud omaks meie inimloomuse ning meid oma püha elu, kannatuste, surma ja ülestõusmise läbi lunastanud. Kristus, meie tõeline Ülempreester, tõi iseenast ohvriks, et kanda ära meie patud, päästa meid surma ja kurja meelevaldast ning äratada meid uude, tõelisse ellu. Me elame Jumala armust ja halastusest, me oleme Tema armu läbi päästetud, meile on antud uus ja igavene elu.
2. Milline mõju on sellel meie praegusele, igapäevasele elule? Apostel Paulus ärgitab meid andma ennast Jumalale üle elava, püha ja meelepärase ohvrina, teenides Teda «mõistliku jumalateenistusega». Mõistliku jumalateenistuse all peab Paulus silmas taolist Jumala kummardamist, mis on kooskõlas tõega ning lähtub usus läbi katsutud ja selgelt tunnetatud Jumala tahtest. Selle mõistliku jumalateenistuse keskmes on Kristus, Jumala lihakssaanud Sõna, kelles meil on ligipääs Jumala armule ja tõelisele, Jumalale meelepärasele elule.

3. Jumalalale meelepärane elu on elu kooskõlas Tema tahtega, mis väljendub Tema sõnas, eeskätt Seaduses. Seadus üksi ei suuda meid aga õigeks teha, vaid ainult patutundmisele juhtida. Ainult siis, kui meie sees elab Jumala Vaim, saame tõeliselt elavaks ja võimeliseks käima Jumala tahte järgi. Seejuures hoiatab apostel meid endast liiga palju arvamise eest – me ei tohi hetkekski unustada, et elame Jumala armust, millest me saame osa usu kaudu, mis on samuti Jumala kingitus. Ning me ei tohi unustada sedagi, et me ei saa olla kristlased üksinda, vaid ainult Kristuse ihu liikmena – ja et selles ihus on meil igaühel ülesanne teisi teenida. Uue aasta alguses sobivad need apostel Pauluse üleskutsed suurepäraselt nii selleks, et äratada meis tänulikkust Jumala suhtes, kes on meid oma armu läbi päästnud ja hoidnud, kui ka selleks, et eelseisvale aastale vaadates ennast jätkuvalt Jumala armu hoolde usaldada, ühtlasi selle üle mõtiskledes, milline peab olema meie elu mõistlik jumalateenistus.